

Musikterapi – Andre faggruppers anvendelse af musik

Nina Holten, fysioterapeut og Rie Wium, fysioterapeut, begge mangeårige medlemmer af DFMT's bestyrelse.

Dansk Forbund for Musikterapi (DFMT) blev stiftet i 1969 af en gruppe fagfolk som var interesserede i at bruge musik aktivt i deres arbejde med mennesker med særlige behov. Det var fra starten musiklærere, musikere og musikpædagoger der inspirerede hinanden til at udvikle metoder som var mere anvendelige end den traditionelle musikpædagogik, i forhold til arbejdsområderne.

Efter nogle år kom der flere faggrupper med i samarbejdet, og med i bestyrelsesarbejdet, bl.a. var fysioterapeuter, ergoterapeuter og rytmikpædagoger med til at sætte fokus på krop og bevægelse, og denne indfaldsvinkel blev en del af den behandlingsforståelse der udviklede sig i DFMT.

“Det har også præget arbejdet, dels at det er vidt forskellige mennesker, med forskellige baggrunde, der har arbejdet sammen, og dels at vores fælles fokus er to meget livsbekræftende emner, nemlig mennesker med særlige behov og musik” (Holten 1994, s. 2)

Der blev holdt kurser hvor medlemmerne underviste og inspirerede hinanden med den viden og de metoder, de hver især erhvervede sig og udviklede. Nye kursister blev inspireret og kvalificeret til at arbejde med musik med forskellige målgrupper.

Med oprettelsen af musikterapiuddannelsen i Aalborg i 1982 fik Danmark en professionel musikterapiuddannelse, hvilket i høj grad viser holdbarheden af DFMT's

oprindelige mål og fokus på at udvikle viden om musik i terapeutiske sammenhænge. Med uddannelsen blev en psykodynamisk linje lagt for musikterapiens professionelle udvikling i Danmark.

Der er dog andre faggrupper der bliver ved med at bruge musik som en del af deres metode, og som har brug for faglig udvikling og inspiration.

“Vi er mennesker i denne kreds, der i sagens natur ser nødvendigheden af en bred forståelse af menneskelig værdi, af en bred musikalitetsforståelse, af en følsomhed overfor det enkle, og af at vi når mere mellem mennesker når vi arbejder tværfagligt, og når forskellige tænkemåder beriger hinanden.” (Holten, 1994, s. 2-3)

Der er mange arbejdsområder repræsenteret i DFMT, hvor medlemmernes brug af musik er et bærende element, eller en del af fagligheden.

Indenfor plejehjemssektoren, og især med mennesker med demens, har fysioterapeuter brugt musik, sang og folkedans, f.eks. på plejehjemmet Margrethegården i Ribe. Der fokuseres på hvordan den demente i musikaktiviteter kan føle sig som en person med fysisk, psykisk og social kontakt med andre. Musik og sang appellerer til bevægelse af både krop og sind, og vækker kropslige og følelsesmæssige erindringer, som er en del af deres historie.

Gruppeaktiviteter med musikstimulering og fælles-sang

Karen Tougaard, fysioterapeut v/plejehjemmet Margrethegården, Ribe.

Fra "Solhjørnet" lyder musik og latter. Der sidder en gruppe mennesker i en rundkreds med en faldskærm i hænderne. De svinger den op og ned, fra side til side i takt til musikken, så farverne hvirvler rundt imellem hinanden, og håret løftes af vindpustene.

Musikken er "Norsk Fjellmarch", en folkedansemelodi. Faldskærmen, armene, kroppene følger musikken. Musikkens rytme og melodians bevægelser fortæller os, hvordan vi skal bevæge os. Og melodians opbygning fortæller os, hvornår vi skal skifte fra bevægelser op ned til sving fra side til side. ... Beboerne lider alle af demens, men i denne stund er det knapt at se. Til andre tider kan de samme mennesker sidde udslukte hen, vandre hvileløst op og ned ad gangen eller få pludselige vredesudbrud.

(.....)

Margrethegården har også en sangklub, som jeg leder. Det er "normale" gamle mennesker, der deltager i den. For nylig fandt vi en sangbog frem fra deres skoletid, "Syng dig glad". De fandt bl.a. en sang: "Vi vestjyder trives nu bedst i blæst". Da vi sang den, blev jeg overrasket over den kraft og klang, der var i deres stemmer i forhold til, hvordan de som regel synger. Det viste sig, at flere af dem havde sunget den ved indmarchen til gymnastikopvisninger. Jeg forklarer kraften og klangen i deres stemmer med, at både deres krop og deres følelser blev berørt af at synge denne, - deres sang. (Tougaard 1999, s. 14-15)

Der er mange speciallærere, fysioterapeuter og pædagoger, der bruger musik i det specialpædagogiske arbejde med børn og unge med funktionsnedsættelser.

På Skovmoseskolen i Rødovre har en fysioterapeut og en speciallærer arbejdet tæt tværfagligt om musik og bevægelse som

middel i undervisningen, bl.a. med en klasse gennem et helt skoleforløb. I de sidste år har de to arbejdet målrettet med brugen af klangkasse til at spille sammen med eleverne, hvor målsætning, proces og elevernes udvikling beskrives på grundlag af systematiseret videoobservation.

Et tværfagligt, musikalsk samarbejde

Rie Wium, fysioterapeut, M.sc. Fysio- Ergoterapifunktionen i Københavns Amt

Aase Norup Sverdlin, lærer, RMO-pædagog. Skovmoseskolen, Københavns Amt

Den tværfaglige dimension og den musikalske/musikterapeutiske dimension har været lige vigtige i vores samarbejde gennem årene, og i formidlingen af vores erfaringer til andre på skolen. Der har været arbejdet med begrebsudvikling, sprog, motorik, sociale færdigheder og musikalitet.

Musikken er kort sagt mediet, som der arbejdes metodisk progressivt med. Det musikalske univers skaber rum for at mødes, opleve og lære i fællesskab – det være sig i relationen elev/voksen, elev/elev, eller voksen/voksen, eller i en gruppe sammen.

Efterhånden som eleverne tilegner sig musikkens sprog og spilleregler ser vi, at det giver tryghed til at åbne sig, at deltage aktivt, at gøre erfaringer og opøve færdigheder. At således "tage arenaen i besiddelse" på egne betingelser, måske kun for en kort stund, er ikke mindst et centralt element i det at give udtryk for følelser og identitet.

Klangkassen er et enkelt instrument med stærke virkemidler, hvor der for det meste spilles to ad gangen. Indenfor en ramme af spilleregler og verbale eller non-verbale aftaler spiller enten voksen/elev eller to elever med voksenstøtte/supervision. I arbejdet på klangkassen oplever vi igen og igen, at elever viser nye sider af sig selv. Det er altid spændende, og det kan have meget stor betydning for, hvilke forventninger og krav vi stiller til eleven og til os selv.

På Specialundervisningscentret på Søndre Skole i Grindsted har en musiklærer i samarbejde med lærere, pædagoger og talepædagog arbejdet med musik som: redskab til kommunikation og samvær, ramme for begrebsindlæring og sprogudvikling, struktur for elevernes socialisering, støtte til udvikling af personlighed og hensigtsmæs-

sig adfærd, støtte til motorisk udvikling og ramme for samarbejdet i institutionen. Flere lærere og pædagoger fortsætter arbejdet, uafhængig af den musiklærer der var med i starten, på samme måde som metoder har bredt sig fra sted til sted fra starten af DFMT's historie.

Musikundervisning med fokus på proces fremfor produkt

Johan Andersen, musiklærer Grindsted

“Musikundervisningen har, fra før hovedsagelig at have været musiklærerens eneansvar, udviklet sig til at være noget, man snakker sammen om. Indholdet af musikundervisningen bestemmes nu ofte af, hvad der i øvrigt arbejdes med på de enkelte hold, og vi overvejer nu, hvad musikken kan bidrage med i den konkrete sammenhæng.

Det har været en lang og til tider sej arbejdsproces, og vi er ikke færdige – bliver det forhåbentlig heller aldrig. Det vigtigste i processen er nok, at det har været en arbejdsproces, hvor samarbejdet og samværet efterhånden er kommet i højsædet, og hvor vi som undervisere, via et spændende kig ind i musikterapien, til stadighed har haft mulighed for at videreudvikle både form og indhold i vores fælles undervisning.

For mig, som før overvejende arbejdede med musikundervisning på et færdigheds- og produktorienteret grundlag, har musikken udviklet sig til i højere grad at orientere sig mod processen. En arbejdsform, der både er større æstetik og tilfredstillelse ved.” (Andersen 1997, s. 5-6)

DFMT arrangerer kurser hvert år, endagskurser med fokus på et enkelt arbejdsområde, og ugekurser hvor instruktørgruppe med bl.a. lærere, fysioterapeuter og uddannede musikterapeuter bidrager til en uge hvor deltagerne får et indblik i musikterapeutisk arbejde, selv arbejder med sammenspil, improvisation, sang, bevægelse. Der er ugen igennem fokus på den enkelte deltagers udgangspunkt, personligt og fagligt, i forhold til brug af musik. Der er kurser, hvor flere deltagere oplever at der bliver sat ord, metode og teori på noget de selv går og arbejder med til daglig. Deltagerne bliver ikke musikterapeuter, men får skærpet deres opmærksomhed og bevidsthed om nogle af de virkemidler og metoder, der er i brug af musik i arbejdet.

Litteratur:

- Andersen, J. (1997) Musikken som ramme for undervisning og samarbejde. *Musik & Terapi* 24(1), s. 2-7.
- Holten, N. (1994) 25 år for DFMT. *Musik & Terapi* 21(1), s. 2-4.
- Holm, I.M. (1987) Undervisning gennem musik & bevægelse. *Musik & Terapi* 14 (1).
- Tougaard, K. (1999) Musikaktiviteter virker helende i nuet. Musikstimulering i arbejdet med demente mennesker. *Musik & Terapi* 26 (1), s. 14-16.

3 rapporter udgivet af Københavns Amt:

- Undervisning gennem musik & bevægelse, 1986
- Undervisning gennem musik & bevægelse II, 1987
- Musik & Bevægelse III - Identitet & Samspil, 1993